

בדיקה ראשונית של תכשירים חדשים להדברת עש התמר הקטן,

עין חצבה 2013

סבטלנה דוברנין – מדריכת הגנת הצומח, שה"מ, אבי סדובסקי – מו"פ ערבה דרומית, איתי רבינוביץ, ופיבי רוטמן – מרחב אגרו, חנן בלשר – כצט, ניב בן יעקב, דותן רם – עין חצבה.

מבוא

עש התמר הקטן (*Lepidoptera: Batrachedridae*) *Batrachedra amydraula* (בטרחדרה) הינו מזיק מפתח ייחודי לתמרים. זחלי העש ניזונים אך ורק מפרי התמר. העש חורף כזחל רדום. באביב הזחל חוזר לפעילות וניזון על התפרחות הראשונות, מתגלם, מתפרפר ובמרץ מופיע דור חדש ה"דור הראשון". בין אמצע מרץ לסוף יולי, מקים העש 3-4 דורות, לאחר מכן נפסקת פעילותו עד לאביב הבא. משך דור (מביצה לביצה) נמשך כחודש. הזחל חי כשבועיים, במהלכם הוא גורם נזק לתפרחות ולפרי. פרי הנתקף ע"י העש נושר מהסנסן אך נשאר תלוי באמצעות קורים אותם טווה הזחל לפרי סמוך. בערבה מבוצעת הדברה תגובתית מיד עם גילוי הנגיעות. במידה והדברת הדור הראשון איננה יעילה, הדור השני והשלישי יפגעו בפרי לאחר הדילול והנזק עשוי להגיע ל 50% עד 75% מהיבול.

בערבה מבוצעת ההדברה בטרייסר אולטרה המכיל ספינוזד ומורשה גם בחקלאות אורגנית. יעילות מגחיים המורשים להדברה נמוכה ואיננה יעילה, ומובילה להגדלת מספר הטיפולים בהמשך העונה. דורסן המכיל כלורופיריפוס (זרחן אורגני), תכשיר לא סלקטיבי העשוי לגרום להפרת מאזן, מורשה גם להדברת העש עומד לצאת משימוש והמגדלים בד"כ נמנעים ממנו בגלל רעילותו לאדם ולסביבה. היות והתכשיר היחיד המיושם בערבה הינו טרייסר אולטרה קיים חשש להתפתחות עמידות של עש התמר הקטן ומזיקים נוספים לתכשיר, בעיקר לנוכח העבודה כי יש מטעים המבצעים שני טיפולי הדברה בעונה. לאחרונה הוכנסו לשימוש מספר תכשירים חדשים ידידותיים לסביבה ויעילים בהדברת עשים, היכולים במידה ותוכה יעילותם בערבה לשמש להדברת עש התמר הקטן בתחלופת (אלטרנציה) עם התכשירים המותרים ותפחת סכנת התפתחות עמידות.

מטרת הניסוי

בחינת יעילות הדברת עש התמר הקטן בערבה של תכשירים חדשים להדברת עשים ופרפרים.

שיטות וחומרים

הניסוי נערך בעין חצבה במטע חדראווי בוגר נטיעת שנות השמונים. חמישה טיפולים באקראי, ארבע חזרות של עץ אחד לטיפול. יישום התכשירים בוצע ב 12/4/13 עם גילוי נגיעות במזיק. ריסוס התכשירים על האשכולות בוצע במרסס מפוח גב, בטיפות קטנות, עד נגירה (שני ליטר לעץ).

התכשירים שנבדקו וריכוזם

1. קורגן 0.02% (Chlorantraniliprole), חברת מרחב אגרו.
2. דוריבו 0.03% (Thiamethoxam, Chlorantraniliprole), חברת כצט.

3. דנים 0.01% (Lufenuron, Emamectin benzoate), חברת כצט.

4. טרייסר אולטרה 0.05% (Spinosad), חברת תרסיס. היקש מסחרי.

5. היקש ללא טיפול.

בדיקת נגיעות בוצעה בשיטה שפותחה על ידינו בערבה דרומית של ניעור כל האשכולות למיכל פלסטיק גדול (פח אשפה 40 ליטר) ובדיקת כל הפרי שנשר מתחת לזכוכית מגדלת לנגיעות בזחלים. הנגיעות נבדקה ביום הניסוי (ספירת אפס) בארבעה עצים בחלקה סמוכים לניסוי ובטיפולים 19, 9, 30 ימים מהיישום (טבלה 1) ניתוח תוצאות בוצע במבחן תחום מרובה ברמה של 0.05.

תוצאות ודיון

בספירת האפס ממוצע הזחלים לעץ היה 1. ברמת נגיעות כזו ההמלצה היא ליישם טיפול הדברה כנגד המזיק. 9 ימים מהיישום לא נמצא כל הבדל בין הטיפולים השונים וההיקש (טבלה 1). 19 ימים מיישום נמצא הבדל מובהק בין כל התכשירים (בין 0.5 ל 1.75 זחלים לעץ) להיקש (13.75 זחלים לעץ) גם לאחר 30 נמצא הבדל מובהק בין ההיקש לתכשירי ההדברה, כמות הזחלים לעץ הייתה מעל 21 בהיקש לעומת עד פחות מ 3 בטיפולים. סך הזחלים לעץ בתום הניסוי היה עד 3.5 בטיפולי ההדברה לעומת 35.25 בהיקש, רמה בה נגרם נזק כתוצאה מנשירת פרי.

טבלה 1. השפעת הטיפולים על הדברת עש התמר הקטן.

טיפול	21.04.13 9 ימים	1.05.13 19 ימים	12.05.13 30 ימים	סה"כ ממוצע לעץ
קורגן 0.02%	0.25 A	0.5 B	0.75 B	1.5 B
דוריבו 0.03%	0.25 A	0.5 B	2.75 B	3.5 B
דנים 0.01%	0.75 A	1.75 B	0 B	2.5 B
טרייסר 0.05%	0 A	0.5 B	0.5 B	1 B
ביקורת	0.25 A	13.75 A	21.25 A	35.25 A

אותיות שונות מראות על הבדל מובהק בין ממוצעי הטיפולים במבחן תחום מרובה ברמה של 0.05

התוצאות שהתקבלו בניסוי זה מראות כי התכשירים קורגן, דוריבו ודנים דומים ביעילות ההדברה לטיפול המסחרי בטרייסר אולטרה. תוצאות אילו מצדיקות כניסה למהלך רישוי של תכשירים אלה להרחבת סל התכשירים להדברת עש התמר הקטן בערבה בעונה הקרובה.

הבאת תודה

אנו מודים לאגודה שיתופית עין חצבה על הקצאת השטח לניסוי.